

Размисли за 48^{-ми} „Вапцаровски“ Випуск

юли 2008

ОЗ к-н I р. к.г.н Георги Калинов (Калинича)

Края на месец юли 1953 г., в разкошната лятна градина на ресторант „Димят“ течеше прощалната вечеря на моя 48^{-ми} „Вапцаровски“ випуск. Обстановката беше тържествена. Ние вече бяхме с парадни офицерски униформи. На раменете ни блестяха двете звездички на лейтенант. Гостите бяха многобройни, заредиха се приветствия, поздравя, речи. Изпращаше се най-големият випуск на Висшето Народно Военноморско Училище. Безспорно най-развълнувани от всички бяхме ние младите, току що произведени офицери.

Изведнъж всички затаиха дъх. На трибуната застана легендата на нашия военноморски флот капитан първи ранг Купов. Започна бавно, тихо, но когато заговори за торпедната атака на торпедоносците над „Хамидие“ гласът му укрепна. Описа битката живо, вдъхновено, като излишно подчерта невероятния боен дух на екипажа. Каза как хитро и изненадващо се е промъкнал със своя кораб пред курса на броненосца от обратната му страна и почти от упор (100 м) е дал торпедния запл. Тук вече, той отново беше отново се вживял в бойната обстановка. Извика екзалтирано как след взрива, при захода от бойния курс вади пистолета си и изпразва целия пълнител по бронираното, агонизиращо чудовище.

Всички скочихме на крака и бурно го аплодирахме. В този момент почувствах, че той предаваше вечния огън на българския патриотизъм в наши ръце. Вдъхновението ни беше невероятно, много от момчетата бяха просълзени.

Вечерта свърши, гостите се разотидоха. Ние останахме сами, гледахме се изумени един друг. Чувствахме, че това са последните мигове през, които все още сме заедно.

Нима е възможно това дружно семейство, този прекрасен колектив да бъде разрушен.

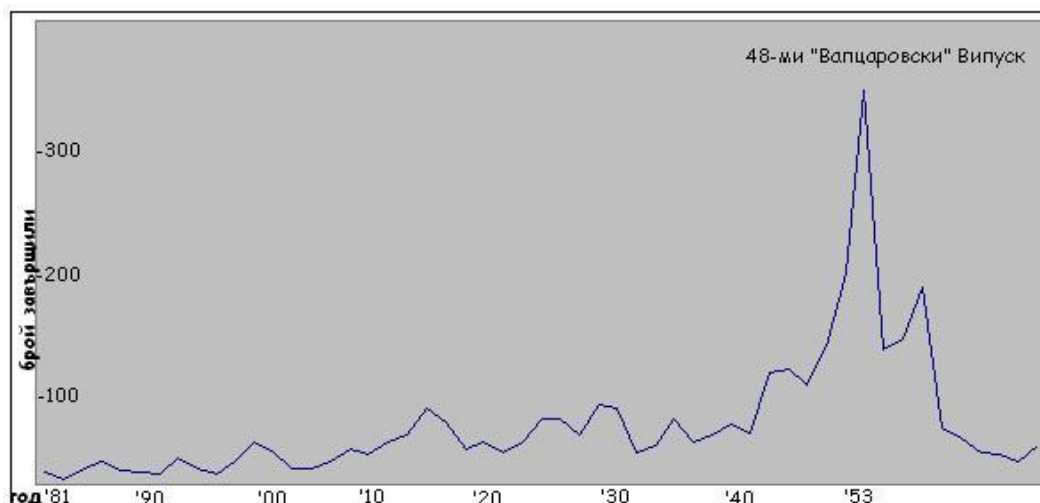
Уви, такава е съдбата на всеки випуск. Всеки възпитаник на ВНВМУ го е преживявал.

Отиваме си от нашето училище едновременно с голяма радост, но дълбоко в душите си носим и голяма тъга от раздялата. Невероятно преживяване...

И ето, от този тържествен момент са изминали 55 години, а горещите спомени все още си стоят в нас. На нашата възраст бъдещето почти не съществува, настоящето малко ни носи радост. За настроение все по-често се обръщаме към миналото. От това минало, като че ли най-динамично, пълноценно, най-съдържателно и решаващо за нашата съдба беше престоят ни в морското училище. Тук укрепиха нашите характери.

Тук, току що завършилите гимназисти станахме мъже. Тук обрекахме живота си и съдбата си на морето.

Взел съм на колене „Алманаха“ и разглеждам броя на курсантите завършили морското училище по години. Стигам до моя 48^{-ми} „Вапцаровски“ випуск. Чета имената на курсантите по класни отделения и си ги спомням един по един. Започвам да ги броя... 340! Реших да направя една мащабна диаграма и се изненадах. Моя 48^{-ми} випуск се извиси като „Еверест“ над останалите випуски.

Та това е явление не само в историята на ВНВМУ, но и в морската култура на България. За да се разбере едно явление както учи великият философ Е. Кант (1724-1804г.), то трябва да се разглежда в триизмерната система на Време, Пространство и Причинност.

Причинност:

За да избегна дълги собствени обяснения ще използвам няколко цитата:

„ – За 10-15 години в областта на индустрията ние трябва да постигнем толкова, колкото други народи са постигали за столетия.”, *Георги Димитров*

„ – Индустриалното общество ще зависи от окена по същия начин и в същата степен, както земеделското от земята.”, *Г. Хегел (1770-1832)*

„ – През вековете на своето съществуване България е нямала морска култура и българина е бил с гръб към морето.”, *проф. В. Вълканов („Морска история на България”)*

„ – Кадрите решават всичко.”, *Сталин*

И така в средата на миналия век България си поставя една амбициозна икономическа програма – бърза индустриализация. Какво се получи:

Варненският залив се изпълни с чужди кораби стоящи на котва и чакащи да бъдат обслужени. Понякога броят им достигаше 30-40. Всичко това струваше прекалено скъпо на страната. Няхаме свои кораби, няхаме достатъчно пристанища и най-важното – няхаме подготвени кадри. Какво имахме? Имахме морско училище, което макар и малко (10-15 курсанта на випуск) все пак поддържахше като светилник огънчето на морската ни култура. Това беше причина България да обърне поглед към морето. Появиха се випуските от 45 до 50 и по-нататък. 48^{ми} „Вапцаровски” випуск беше върхът.

Времето:

Не е тук мястото да разглеждаме подробно времето (политическо). Края на две разрушителни световни войни с едва двадесетина години мир по между си. Напълно разорени икономически човечеството търсеше алтернатива. Някои виждаха тази алтернатива в социализма. Освен това де факто, 1/3 от земното кълбо беше попаднало към комунистическия блок. В това число и България. А другите? Почти всички страни от „третия свят” гледаха с надежди към нас. Едновременно с това започна и „студената война”. Времето беше революционно. У нас действаше пролетарската диктатура. Всичко това оказваше влияние върху морско училище. Подменяха се кадрите. Бяха създадени политически отделения в армията (ПО).

Пространство:

От диаграмата се вижда много добре какво пространство може да предоставя ВНВМУ на своите курсанти. Випуските по 5-10 души, и то до 1931г. само механици.

лейтенант Калинов

Почти абсурдно изглежда да му се поставят задачи да приема стотин души. В ония времена думата „трябва” беше закон и тя беше изпълнена.

Какво преживяхме, как понесохме ние лишенията в морското училище, това ще бъде темата на моя разказ.

По някаква министерска заповед бях извикан при командира и ми беше съобщено, че съм назначен за помощник на ЗКПЧ-то. Така че, всички възпитателни мероприятия, насочени към курсантите минаваха и през мен като орган на полит-отдела. Между курсантите преди нас (45^{ти} випуск) и ние, имаше голяма разлика. Но най-пред да поговорим за приликите. За това най-добре може да ни помогне нашия Вапцаров:

„Ти помниш ли морето и машините, онзи луд копнеж по Филипините и едрите звезди на Фамагуста.”

Ето това е най-важното и общото между възпитаниците на морското училище. Нас ни събра под покрива на училището любовта ни към морето (луд копнеж към морските простори). А понятието „едри звезди на Фамагуста“ това вече е морска романтика. Никой не го е казал по-добре от Вапцаров.

Другото общо за всички възпитаници на морското училище, е общата промяна (съзряване), която настъпва в нас. В природата това се нарча „ферментация“.

В едно писмо до баща си през 1930г. Вапцаров пише: „За тези 4 години престой тук така сме се променили, че като се погледнем назад не можем да се познаем.“

Тази промяна за която пише Вапцаров се отнася за всички възпитаници на морското училище. Тя има мн интересен характер. Тук постъпват младежи с най-различно възпитание, характери, интереси и т.н. Промяната за всички е еднозначна и оеднакваваща. Ако за изразимост я сравним с цветовете, то те постъпват разноцветни, носещи всички багри на дъгата, а се оцветяват в един цвят – морско синьо. От друга страна както пише к-н І р. Йотов, всеки випуск си има и свои специфични багри, характерни само за тях.

Винаги ми е било приятно да чета публикации в „Бюлетина“ с леко приповдигнат тон за своя випуск, по случай някои юбилеи. Защо не? Суетността е човешко качество. В умерен тон тя мобилизира. Зависи от мярата. И аз като пиша тези редове много се страхувам да не наруша тази мяра. 55 годишен юбилей не е шега работа!

48^{-ми} „Вапцаровски“ випуск, най-големият, първият Вапцаровски, единственият обявен официално за випуск-отличник. Толкоз адмирали, началници, директори, капитани, командири, професори, доценти... Кой може да се сравнява с нас. Който се съмнява да погледне диаграмата.

Тук е мястото да изтъкна и една дръга особеност. Характеристиката по випуски е само за вътрешна употреба. Така между самите нас. Навън сред обществеността никой не се дели на випуски. Всеки, който е възпитаник на морското училище се гордее с това. А каква е разликата между нас и тези на Вапцаров примерно. Ще се спра на прощалното слово на Вапцаров при завършването на училището:

„ Изминаха 6 години и ние си отиваме. От онзи детски ентусиазъм, който носеше всеки един от нас не е останало нито следа. Всичко е рухнало...“

Какъв песимизъм лъха от тези слова. Това са курсанти, които завършват 6 годишния си престой в ВНВМУ с разочарование. Ето и ние завършихме училището преди 55г., но ние бяхме огряни от оптимизма на новото време.

Ето че дойдохме до най-важното място на моето изложение, поради което започнах и това сравнение. Да се мобилизира една такава голяма група млади хора в изпълнението на една толкова мащабна, трудно изпълнима задача – випуск отличник, не е толкова лесно. Трябва този колектив да има особени качества, отличаващи се от предишните.

На първо място това е вярата в собствените сили, силното желание да се отговори на предизвикателството (първия випуск отличник), но и твърдата воля да се мобилизираш, да напегнеш сили и да го изпълниш. Нужно е още оптимизъм, чувство за дълг и отговорност и т.н. Ние курсантите от 48^{-ми} „Вапцаровски“ випуск притежавахме тези качества, когато приехме това обещание и успешно го изпълнихме. Но преди това, като курсанти, ние баво придобивахме тези нужни качества „узрявайки“ през годините на подготовката. Особено началото не беше никак лесно.

Първата година като курсанти във ВНВМУ беше година на опознаване и съзряване.

Единичните учения, като новобранци минха без проблеми. Започнахме учебните занятия и едва сега започнахме да чувстваме неуредиците. Администрацията на училището не беше подготвена да посрещне такъв голям випуск. Спяхме в казармите на 8-ми полк. Леглата бяха от едната страна по 4 на два етажа в един блок, а от другата по 8 на два етажа, всички в едно помещение. Училището беше извън казармата, пътя до него беше 300-400 метра. Изминавахме това разстояние по 3 пъти на ден под строй. Когато валеше улицата се превръщаше в една кална нива, пълна с локви. Преминаването ѝ беше първият проблем, който срещнахме. Така и не взеха никакви мерки това да се оправи макар, че няколко самосвала чакъл или пясък можеше да свърши работа. Това говореше за пълна незаинтересованост от администрацията.

Започнахме да се опознаваме. Стотици момчета събрани от цялата страна, всички с различни характери и интереси. Започнаха и първите изненади.

Аз, Янко и Митко 1951г. Морката Градина гр. Варна

Един ден, още в началото на учебните занятия, в междучасието в класната стая връхлетя еидн наежен малдши лейтенант и започна реч:

„- Другари курсанти, какво сте се обрекли на години обучение, на което крайт му не се вижда. Елате при нас в Русе в училището за автомобилисти, след 6 месеца сте офицери” – и се удари с длан по едната звездичка на раменете си.

Всички го зяпнаха изумени. Да напуснем морското училище и да станем автомобилисти, тоя да не е откачил нещо ?! Един от нас извика възмутено:

„- Сиган, я му покажи вратата на тоя ненормалник.”

Сиганов беше едър, близо 2 метра великан, а имаше и свреп вид. Той наду перки и тръгна към нахалника. Оня се уплаши като го видя. С два скока стигна до врата и избяга. Последва подигрвателен весел смях на курсантите. Самочувствието ми нарастваше. Дойде преподавателя. Старшия на класа Гюров го нямаше да изкомандва. Той беше едър, рус хубавец. Много внушителен, умееше да командва и затова го бяхме избрали за страши.

На следващия ден се оказа, че Гюров е отишъл в Русе за автомобилист. Все пак този „подлец” младши лейтенанта отмъкна еидн от нас. И то най-добрия.

Не минаха няколко месеца, през април следващата година изведнъж на катедрата скочи еидн красив, млад самоуверен офицер. На ременете му като слънце грееше звездичката на младши лейтенант. Беше Гюров. Той вдигна двете си ръце и извика „Момчета...”. Ние имавем класно следващия час. Някой вдигнаха само очи, погледна-ха го и толкоз. Това момче просто не беше един от нас. Той изповядваше друга ценностна система в живота. Може и генерал да е станал...

Спирам се на този случай, защото „Гюровщината” беше масово явление сред малдежите в онези години. С малко труд за кратко време – големи успехи. Та нали и националата ни политика беше същата – „за 10-15 години” и т.н.

Всичко се вършеше прибързано в съкратени срокове. Трябваше интелигенция, ръководители и веднага заваляха правителствени постановления. Разрешаваха се РПБфации, съкратени курсове, в които се признаваха всички видове образования от средно до висше. По тези въпроси още в XVIII в. великият философ Ницше пише „Господи, вие ще създадете една

полуинтелигенция, която като научи азбуката и таблицата за умножение вече ще търси бюро и писалка” (цитатът е само по смисъл). Така стана и при нас. Създаде се една полуинтелигенция, която набързо зае ръководни постове в профсъюзи, всякакви други организации, служби и службички. Тя даваше разрешения, допуски, характеристики. Образува се една препробиваема прослойка, така наречената „сива посердственост”, през която трудно можеше да се пробие.

Спомням си думите на проф. Годев, когато започвах аспирантурати:

„- Капитан Калинов, искам да Ви кажа нещо, което трябва да запомните, и тогава да решите. Ще ви създават толкова препятствия колегите, че тогата постигнете целта си, няма да имате сили да ѝ се радвате.”

Всички негови предсказания бяха надминати.

Времето протече монотонно основно в класните стаи. Имахме прекрасни преподаватели. Те обичаха нас курсантите, ние пък тях. За едно висше учебно заведение това са основните единици – преподаватели и студенти. Всичко отначало се върти около тях – в техен интерес. При нас в морското, обаче се месеха и други фактори.

В класното отделение на механиците, имаше ендом високо интелигентно и много увлечено по машините момче. То вечно спореше за машините, показваше най-различни усъвършенствания и т.н. Това му изигра лоша шега. От някакви списания беше намерил две изрезки на трактори. За нещастие единият беше съветски, а другият американски. Той доказваше някакви творчески новости (компресия, впръскване), като даваха на американската машина предимство: 2 пъти по-лека, 3 пъти по-малко гори, а има същата мощност. Въпросът за американската или съветска техника, тук въобще не беше важен. Някой подлец го наклепа пред нас. ПО не води американска пропаганда. Оня го извикал на разговор. Момчето с политика не се занимава и не може да схване за какво го питат. А началник-политотдела го пита кой трактор е по-добър американския или съветския, той казва „Този” и показва снимката, като иска да се аргументира защо. Началството обаче извика гневно „Значи американския?!” и веднага го изгониха. После го уволниха за чуждопоклонничество. Спомням си много добре как си отиваше момчето в цивилни дрехи. С гордо вдигната глава, като имаше вид на Галилей, който и на клада казва: „...и все пак тя се върти.”

В това отношение да ни смят не остваше назад и командването. Един ден (май беше събота) ни строиха и отведоха в централните сгради на улица „Карауца”. Там сварихме построени в буквата „П” цялото училище. Заехме и ние своите места. Цялото управление беше строено в отворената част на „П”-то. Пред тях маси с червена покривка. На тях панерчес нещо загърнато в него (курсантско въображение) чакаха началника. Изведнъж Папазов се появи с цялото си величие. Беше внушителен. Следва комада, рапорт и т.н. След това началника застана до масата, излезе замначалника и прочете заповед за наказание на курсант с разжалване пред строя. По нанатъка последва една изключително унизителна процедура. Липсваше само барабан. Извикаха наказания курсант. Появи се едно дребно онемяло от срам курсантче с хлътнала между раменете остригана глава. Едър мичман повдигна панерчето пред началника, той бръкна в него и извади една ножица. Последва една толкова непохватна процедура, че умряхме от срам.

Едрия, як началник обработваше непохватно с ножици момчето, като непрекъснато го обръщаше и мачкаше, за да отреже нашивките му.

„Майчице това нашето училище ли е или католически манастир.” – мислехме си ние.

„Момчета това е за нас, да слушкаме.” – шепняхме по между си.

Всички останахме с впечатлението, че тази наказателна мярка е насочена за нас.

На следващия ден когато политическия застана пред нас, със своите мобилизиращи лозунги, ние никак не го слушахме. Той се изненада:

„- Какво сте ме зяпнали намусени ?”

Казахме му мнението и възмущението си от вчерашната процедура. Обобщено то беше следното. Това момче е бъдещ офицер. Вие така го унижихте, че то никога вече не може да застане гордо пред своите войници и да изкомандва „Слушай моята команда!”, като ги поведе в бой. Нашето мнение беше докладване на началник ПО. Тогава той изрече

по наш адерс думите, които често повтаряше: „Тая тъмна Индия не разбира от военна дисциплина”. Вярно може би от военна дисциплина още не разбирахме, но от човешки отношения и етика рабирахме.

С приятеля ми Митко Гогов 1951г.

Вярно е, че армията е една рутинна, консервативна институция, в която традициите трудно се изживяват. ВНВМУ беше част от тази армия, голяма част от командния състав беше от старата школа и пазеше тези традиции. Отношението им към курсанта бяха също малко архаични. За тях нашия Вапцаров казва следното в прощалното си слово: „Та можем ли да бъдем като вас, като сме рожба на съвсем друга епоха, на съвсем друг нравствен морал”. Това което ще разкажа за моя батальонен командир, съвсем съвпада с тези оценки. Няма да спомена името от деликатност, беше безупречен и във външен вид, воински навици, така също и в държанието си. Никога не съм го чувал да нервничи, да вика, да хаби нерви.

И така, лягам си през нощта здрав и читав, сънят ми обаче беше тежък. Сънувах кошмар. Сутринта като чух команда „Ставай!” скочих. Иведнъж пред очите ми притъмня, свлякох се по стената и успях да седна. Изгубих съзнание за момент. Когато се съвзех, разбрах че ме е хванал грип. Не закусих, а отидох в лечебницата. Бях пръв, малко сле дмен бяха още двама от нашите – Янчо и Георги (Джерито). След това се наредиха още 25-30 души. Когато дойде лекаря и ни прие, каза че и тримата имаме температура над 39 градуса. Трябвало да ни приема в „покоя”, болничната стая, но нямало места. И толкоз. Пусна ни с някакви наставления, които не разбрахме.

Целия батальон се строяваше за полеви учения с оръже. Отидохме долу при тях и казахме на ротния че сме болни. През това време дойде и той – комбата. Рапортуваха му, после той попита какви са тези тримата. Ротния казам, че сме болни. Той възрази троснато „Никакви болни! Болните са в покоя.” Ротния пак възрази нещо, което не разбрахме. Тогава батальонния отсече „Добре, в такъв случай в строя отзад, без оръжие.” Беше голямо благоволение. Плаца за учение беше на 2-3 километра по едно нанагорнище. Още първите 200-300 метра, плувахме в пот, докато отидем горе бяхме и тримата „гола вода”. Като стигнахме, батальонният ни погледна и каза благосклонно –

„Болните са свободни.” Беше много студено, духаше силен вятър, ние и тримата бяхме мокри до кости, опряхме гръб един до друг до едно дърво. Чувсвахме от пот как студа прониква в нас. Батальонния няколко пъти ни поглеждаше. Очаквах да каже „Момчета, вие се прибиеайте, че е студено”, но се излъгах, така стояхме 2 часа. После не помня нищо. Веднага ни приеха в лечебниците, дотичаха и двамата лекари. Карапа , началник на медицинската служба, подполковник. Вдигна грозен скандал. Истерично ругаеше някого. Викаше „Как не

ги е срам да се отнасят с курсанти с 39 градуса температура” и т.н. и цяла нощ водиха битка за спасяване на живота ни.

След една седмица аз се вдигнах и тръгнах на занятия, обаче Янко и Джерито не можаха. След месеци Джерито го освободиха от всякакви занятия, а после изчезна някаде и повече не го видях. Янко беше много упорит. Няколко месеца се задържа в „покой”, виждах го всеки ден по пижама да чака свои колеги, които му носеха тетардки със записките за деня, после се появи цивилен. Уволняваха го по болест. Очите му бяха пълни със сълзи, онемаха му една почти осъществена мечта. Не знаех защо това момче така трайно се запечата в съзнанието ми, може би защото и аз бях на косъм от неговата съдба. Минаха 55 години, но не го забравих. Съвсем скоро се връщах от пазара и току зад пощата го видях. Беше як червендалест старец извиках изненадан „Янчо, тили си?!”

Минувачите се обърнаха да видят какво става. Янчо се стъписа, погледна ме, не ме позна и каза: „Аз съм Янчо, а Вие кой сте?” Казах му, чак тогава се прегърнахме. И той започна да се жалва, колко пъти бил подписвал молби да му разрешат да си вземе изпитите и да се изравни с нас, но му отказвали. В този човек още тлееше незаразнената рана по раздялата със своите другари от випуска. Батальонния и ротния ги уволниха през есента. Дали нарочно ни е наредил така? Едва ли, той беше безчувствен към съдбата на курсантите. Все едно да кажем, че огромния айсберг, потопил „Титаник” в студените води на северния Атлантис, го е направил нарочно. Не!

За такива хора един голям хуманист казва: „Може природата да те е наредила с всички достойнства на този свят, любов към хората нямаш ли – нищо си.” Как щеше да постъпи ако я имаше тази любов – щеше да остави ротните командири да си проведат занятието, той да вземе болните момчета, докато не ги настани да получат медицинска помощ, да не спи. Както го направи медицинската сестра. Тя цяла нощ горката бдя над нас, като над свои деца. На всеки курсант в морското училище трябва да се гледа като на един бъдещ капитан Купов. И когато той, курсанта почувства това ще стане съвсем друг, но трябва да си голям педагог за да разбереш това.

Тук възпитателните мерки се водеха първа година на съвсем друго ниво. Беше въведен един предмет за изучаване на партийно политическата работа. По него изучавахме теорията на комунистическото общество, история на комунистическото движение, политика, борби и т.н. Тия предмети, освен че отнемаха много от ученото време, нямаша нищо общо с морското възпитание и наука. Освен това ги смятаха и за основни. Ако нямаш отлични оценки по тях, не можеш да станеш отличник.

Много интересна беше постановката за нашето комунистическо възпитание. Тя се свеждаше до елементарното ниво: да се възхвалява всичко наше, социалистическо и да се представя в лоша светлина всичко чуждо. В това отношение се стигаше до фанатизъм. Правеха се опити да се привлекат и преподавателите в тази дейност. Те обаче, болшенството, не споделяха тези мисли. Един от най-харесваните преподаватели за нас беше капитан Кукински. Той предаваше по военноморска тактика. За него положителното, носещо успех на море нямаше нищо общо с политиката. Кукински беше завършил морска академия в Италия. Освен това като преподавател се вживяваше в обстановката на морския бой и увеличаваше и нас. Така че неговите лекции бяха много интересни. В лекциите си даваше най-различни действителни примери:

През Втората Световна Война, един немски разрушител, е заел позиции в Северния Атлантически Океан и е прекъснал пътя на корабите от Америка за Европа и потапял всичко, което му попадне. Англичаните изпращат два линейни кораба с 10 пъти по-голямо въоръжение да го открият и унищожат. И една сутрин немецът е блокиран, отзад е гренландския бряг, и от към морето са застанали два английски линкера. Спасение няма. Англичаните виждат своето превъзходство и не бързат. Немецът вдига бинокала, преценява обстановката и предприема единствения безумен вариант. Пълен напред срещу единия от корабите. Чакал срещу два тигъра. Изненадата е пълна, немецът скъсява дистанцията до оръдейни изстрели и от носовите му оръдия забълват снаряди. Изненадата е толкова пълна, че англичаните още не са си затворили люка на един от погребите с боеприпаси. Един от снарядите попада в отворения погреб, следва взрив и линкера започва да потъва.

Използвайки суматохата немецът изчезна зад хоризонта, обсипвайки със снаряди противника. Ние всички извикахме „Случайност!“

а преподавателя „Не момчета, случайността на море помага само на смелия, дръзкия, изненадващия“. Ама да ти го разкаже Кукински, че да го разбереш. Какъв лош пример. Ама това не са детски приказки от типа на „Червената шапчица“, а тактика на морския бой където побеждава смелия.

Така лекциите на Кукински не се харесваха на политотдела. Един ден бяхме с „Вапцаров“ на котва срещу Галата. Занятията ги водеше Кукински. Беше ранна сутрин. Пълна тишина, никакъв звук. Такава тишина има само на море. Изведнъж чуваме напевен звук на двигатели. „Тин, тин, тин...“ Имаме остър слух. Такъв звук на двигатели не сме чували до сега. Заоглеждахме се, от към входния фар на пристанището се показва носа на първия „Люрсен“ и сле днего още два минават като лебеди на малък ход край нас. Това бяха много красиви немски торпедоносци. Палубите има бяха боядисани в бяло и всички метални части на палубата бяха медни, излъскани до блясък. Но най-интересна беше службата на тях. Матросите ходеха с бели дрехи, офицерите също. Службата се носеше предизвикателно, перфектно. На тях служеха старите офицери, които чакаха уволнение. За това, те пък носеха като за последно, безукорно. Ето ги и сега, всеки застанал на бойния си пост, гледай и се учи. Прекъснахме занятието и ги зяпнахме в захлас. Те разбраха че ги гледаме. Изведнъж двигателите изревават. Торпедоносците вдигат нос. От двете страни на бордовете се появяват бели пенести вълни, като криле на птица. Бяха в строй килватер, постепенно задните увеличиха скоростта и започнаха в ход да се престрояват в строй остъм, а после в строй фронт – за масирана торпедна атака.

Кукински не издържа, вдигна и двете си ръце и извика:

„- Момчета, гледайте каква красота.“

Наистина беше фантастично.

Обича курсантското сърце такива морски зрелища, и изведнъж чухме злобен, възмутен глас „На какво ги възпитаваш тези момчета, да се възхищават на тази фашишка черупка, а не на съветската бойна техника...“ Беше началник политотдела. Забравихме, че той е с нас на кораба. Дошъл да дебне Кукински как ни възпитава. Хвана го на местопрестъплението. Започна лекция по патриотическо възпитание. Колко тягосно ни действаха тези непохватни елементарни клишета. Нима красивото, вдъхновяващото, дръзкото, носещо успех, може да има някакъв цвят. Ще дам още еидн пример за да обобщя резултатите от първата година престой в морското училище.

На връщане от Средиземно Море, Босфора 1985г.

Учебните занятия привършиха, идваше лятната практика. Един ден ни строиха всички и ни отведоха на летния лагер. Той беше на Джанаваара (спирка Сокол) до Варненското езеро. Там е имало някакъв немски лагер. Освен няколко големи бараки и една солидна постройка,

нямаше нищо друго. Пред строя застана батальонния и ни обясни кратко за какво са ни довели. Трябваше само да си построим жилища за живеене (за спане). Да насечем от гората вейки, да изплетем от тях стени 3 на 3 метра за всяко отделение (11 души) по отделно. Някой от строя изненадано се обади – „Ами покрив?” Началството дълбоко се замисли над този наивен въпрос. Явно за покрив не бяха мислили. Награбихме брадви и триони, запретнахме ръкави и навлязохме в девствената гора, съсипахме гората, 7 дни строихме, нито едно отделение не можа да изплете от тези криви клони нито една стена. На седмия ден ни върнаха обратно в училището. Като че ли това беше капак на цялата едногодишна работа на управлението на училището. Кой даде тази идея, защо по-рано не са помислили за този лагер, защо не са погледнали ръководствата на инженерните войски как се устройва полеви лагер и т.н. Изводите всеки сам може да си направи. Към нас се гледаше лековато, несериозно, безотговорно до престъпност. Не бяха направили и най-елементарна подготовка за нашето посрещане и настаняване. Битовите условия бяха лоши, медицинското обслужване – ниско ниво. Храната безобразна – сутрин чай с мармалад, вечер сушени картофи, на обяд по-така – супа, манджа, компот от сливи и т.н., месо, зеленчуци, плодове. Цяла зима прекарахме без отопление. Защо се получи така? Потози повод наполеон имаше една реплика „На бойното поле по-добре един лош генерал, отколкото двама добри”. И при нас може би двувластие – командване и политотдел – и боричканията между тях, кой да управлява, беше причината.

Между другото училището се управляваше от началника на политотдела. Той командваше, приемаше и уволняваше курсантите, ръководеше комунистическото възпитание. Но той нямаше опит в останалата работа, а отговорните за това не си изпълняваха задължението. А ние курсантите? Както описах ситуацията, излиза, че сме най-големите нещастници. Нищо подобно и това беше най-изненадващото.

Ние курсантите не обръщахме внимание на неудобствата, бяхме весели, щастливи, оптимистично настроени. Бяхме курсанти във ВНВМУ, за нас това беше най-важното. Занятията се водеха на отлично ниво. За удобствата ще почакаме, има време за всичко. На 1-ви май нашата рота отиде в София да представи ВМФ и морското училище. Цяла София излизаше да ни гледа как марширувахме по улиците с моряшки песни. На хоровите армейски фестивали в София диригента Веско Иванов водеше хора на морско училище. Печелеше всички първи награди. Из улиците на столицата настъпваше празник, когато хорът минаваше с маршови песни. Това беше самочувствие, което не можеше да бъде помрачено от битовите неудобства.

В какво се състоеше моята работа като помощник на ЗКПЧ. Да даваш оценка сам на себе си и неблагоприятна и опасна работа. Човек е склонен към героични забележки, но още по-жалко звучи пък обратното – да се оплюеш сам. Като Жан Жак Русо в своята автобиография. Всички се чудят, защо го е направил бащата на Ренесанса – характер. Илиза, че в това отношение най-добрият човек да мълчи. А аз ще започна от края.

Бяха минали повече от 25 години от както завърших морското училище, когато отново срещнах моя началник политотдела – „дядото”. Отивах на работа сутринта рано. Минавах мосчето пред летния театър в морската градина. Изведнъж видях един старец впил в мен злобен поглед. След още няколко крачки го познах. Беше той, стиснал между краката си дебел бастун. Нямах в себе си лоши чувства към този човек. Вдигнах ръка усмихнат „Здраве же...” Той вдигна бастуна, заби го в земята и започна да ругае нещо недоволен. Стаписах се, защо? Ако е бил недоволен от мен, защо не ме е сменил? И аз си казах „Горкият старец, съвсем е откачил”, а после си заминах. Кога толкова жестоко съм го наранил този човек? Обърнах се към философията. Има едно понятие „улесняване на истината”. То е толкова важно на този свят, че още древните мислители Сократ, Платон, Аристотел са го „дъвчели”. После средновековните идеалисти Е. Кант и Г. Хегел и стига дори до материалистите Енгелс и Ленин. Защо? Защо не можеш да вземеш нито едно решение без да си „уясниш истината”. А то е толкова сложно, защото зависи и от индивида който си я „уяснява”.

Ето тук с моя шеф се различавахме. Той наблюдаваше „истината” от топлия си кабинет. Аз бях един от стотиците зъзнеци курсанти. Една и съща ли ще бъде тази „пуста истина”? Не! Често ме викаше на инструктаж. Когато ме питаше за „истината” аз му казвах моята. Тя се

различаваше от неговата. Това го нараняваше и той ме изгонваше, за да не досаждам ще напиша само един пример.

Георги (автомобилист), Коста (пехотинец), Калинича (моряк) 1952г.

След вечерна проверка си лягам. Тъкмо блаженно се завивам с одеалото, дотичва дневалния и ми казва бързо да се облека и да отида при началник политотдела. Тегля една ... и бързо се обличам. Салона е пълен с офицери, курсанти помполити. Моя Портев се е скрил зад един широк гръб пред него. Сядам до него на ачика. Веднага „връхлита“ началник политотдела хвърля на катедрата тетрадка с някакви листи и започва „конско“:

„- Другари офицери и курсанти. Аз съм ужасен, току що ми докладваха нарушенията през месеца. Пълен провал. Ама какво правите Вие, как работите с тези хора. Та че това е безобразие.“ – и зачете нарушенията. „4та рота – 105 (нашата), другите по-малко 80, 50, 45 и т.н. Искam да чуя от вас причините.“

Причините всички ги знем. Ама никой не сме да ги каже. Срамота е. Става моя колега от студентския випуск, страхотно момче. Умно, дори хитро. Много добре знае какво се иска от него и точно как да го даде. Той има по-малко нарушения, това му помага дори да се похвали. Всеки ден ще намери време поне веднъж. Да

побеседва с курсантите. А с проблемните по няколко пъти и т.н. Искa ми се да го ритна отзад, защото лъже но не мога. Става втори, трети всички работят, пушек се вдига. Моя Портев съвсем се е снизил. Началник политотдела хвърля към мен едни погледи. Нямам намерение да се изказвам.

Най-после той не издържа и се обръща към мен „Четвърта вие какво мълчите няма ли да се изкажете?“ Ставам чинно. Съвсем не. Той - „Елате при мен“ и освобождава другия.

Втасахме я. Часът минава 14:13. Мислех, че ще се отърва. Портев напусна етажа заднешком, да не го види шефа и изчезна.

Започва най-трудното.

„-Защо не се изказахте“?

„-Защото това, което имам да кажа не е за пред всички“.

„-Така ли и какво е то“?

Започвам колебливо, но бавно гласът ми укрепва. Да става каквото ще.

„-Другарю капитан 1 ранг, всички нарушения за които говорите са закъснение за час“.

Учуден поглед: „Е и?!“

Училището, в което се намирахме е на четири етажа, броя на курсантите надхвърля 400. На нито един етаж няма нито вода, нито тоалетна. Долу на двора има 8 тоалетни клетки, от тях четири са превърнати в складове, остават само 4.

Учуден поглед- това не го е знаел. Всяко междучасие пред четирите клетки има опашки по 20-30 души. Минават двама трима. Останалите дочакват следващото междучасие. И пак същото, като бие звънеца за следващия час във всяка клетка има по един останал, а понякога и по двама. Това са нарушителите. Те рискуват закъснение пред много по-лошо. Какви беседи могат да помогнат тук? Началник ПО не издържа повече и ме изгони недоволен.

На следващия ден пълна изненада. Сутринта началникът на тила и Портев, рано рано останали по ризи чистят заетите за складове тоалетни клетки. Запътних се към него да го питам какво става, той като ме видя ми показва ядосано юмрука си и аз се отказах.

После разбрах, че сутринта началник ПО ги извикал и им дал срок 24 часа четирите клетки да бъдат в строя и здравата ги нахокал. Има една народна поговорка: „Детето докато не заплаче майката не му дава да суче“. Когато заплаче, майката може и да го щипне за дупето, но то не обръща внимание на това. Има по-важно дело, да напълни коремчето. Филосовски така правех и аз. Никога не се сърдех. Примери като този колкото щещ, това беше ежедневие. Имахме по-важни работи.

Ето така мина първата година. Смениха се много началници. При нас дойдоха от 45-ти випуск. С тях се разбирахме чудесно. Ние също много се променихме и проблемите станаха съвсем други. От първоначалната новобранска плахост не бе останало и следа.

Те не бяха по-леки, дори обратното – доста по-трудни. В какво се състоеше работата? Колективното чувство укрепна. Започна да се чувства силата на един многоброен силно чувствителен и много дързък колектив. Стигна се до там, че искаха обяснение от началника на училището. Защо неговият племенник излиза през вечер. Дадох им обяснение, че той е спортист и всички спортисти излизат по разписание. Не се задоволиха. Били го виждали цивилен и не прекъснато това „ние“. Докато командира не застана пред ротите и каза:

„-Предавам заповед на началника на морското училище. Да се престане с тези въпроси с неговия племенник. Ще последва наказание.“

И затвориха усти.

На пристанището пристигна един военен транспорт. Казваше ше „Орел“, беше към 20 000 тонен, пълен с боеприпаси. Трябваше много бързо да се разтовари. Товара беше много опасен. Един взрив можеше да унищожи половината град.

Пристигна грама от министерството да се подберат най-отговорните курсанти и да го разтоварят. На доковете не можеше да се вярва. Спряха се на нас, извикаха ни при началника. Казах им, че при нас няма най и по-отговорни, като имах предвид харайтера на моите съвипусници. Да се изпълнява заповедта. Възложиха на мен да подбorea най-отговорните. На всичкото отгоре никой друг освен посветените 50 души не трябваше да знаят какво се върши.

На работната маса

Отидохме 50 души на работа. Работихме цял ден. Работата беше много тежка, като се върнахме сред останалите зрееше бунт. Бяха научили всичко. „Значи има доверени и недоверени. Значи на нас ни нямате доверия, така ли?“ Началник ПО се ядоса и каза:

„- Омръзна ми да се занимавам с вас, оправяйте се сами с тази тъна Индия!“

Портев прехвърли топката на мен с „Оправяй се както можеш?“

Събрах всички в салона и започнах малко ядно да има обяснявам, че в армията има тайни, които трябва да се знаят само от тези, които работят с тях, другите не могат да се сърдят. Не помогна. Дори напрежението срещу пренебрегнатите се увеличи. Тогава направих последния си ход. „Аз определих хората.“ Удостоих ги по

следния начин. Първите десет от класно отд. 801, вторите дест от 802 – от 10 до 20, и т.н. до 50 броя. Не съм пренебрегнал нито един от реда, като се увериха в това, което им казах веднага мирясаха. За утре обратното пък, докато минат всичко до един. Веднага започнаха

шегите. А сега да ви видим утре като се върнете нма ли да съжелявате, че се сърдехте, че не сте удостоени. И така минаха всички. Ако началствата бяха научили, че всички ходят щяха да ме накажат, но аз си знаех стоката. Още един пример и свършвам тази тирада.

В началото на втората година Портев ме извика и потривайки ръце от радост ми съобщи, че всички помполити ще бъдат произведени в мичмани. Чакаше и аз да умра от радост, но стана обратното. Аз се развихах ядосан, че никога няма да сложа пагони, различни от на моите съвипусници. Толкова бях възбуден от съобщението, че изпаднах в нервна криза. Портев се смути, опита се да ме обеждава, че това е голяма чест и т.н. Бях не поколебим, не исках да ходя белязан сред всички. Накрая той кандиса – „Добре бе, ще отида да кажа началника на политотдела да те махне от писъка” и отиде. След малко дойде и каза че нач.ПО ме чака. Отидох силно възбуден. Той ме посрещна ядосан и изненадан. Това действително беше прецедент в морското училище.

„- Защо не искаш да бъдеш произведен?”

Аргументирах се много убедително. Аз работя с курсантите непрекъснато. Моя девиз е бил винаги „Аз съм един от вас”, без никакви права и облаги. Сега вече това ми се отнема. Ставам началство, откровен и задушевен разговор с никого не можеш да водиш. Като на началник ще ти отговарят „Тъй вярно!” и „Съвсем не!”, освен това не искам да бъда белязан.

Той помисли малко, не ми повярва. Поизражението не лицето му разбрах, че това много го засегна. Все едно, че му казвам „не искам производството, ще мина и без него”. Извади листа с имената от чекмеджето, топна писалка, ръката му силно репереше. Удари една черта върху моето име така силно, че скъса листа и каза „Свободен си”. Като че ли между нас всичко е свършено. За негова голяма изненада аз се усмихнах щастливо, благодарих и напуснах. Според мен всичко беше минало благополучно, но се излъгах.

Още на следващия ден излезе заповедта, всички помполити веднага сложиха новите пагони, само аз няхах. Започнаха възмотено да ме питат защо не сам произведен. Обясних им, но не ми повярваха. Аз не разбрах какво толкова ги засягат моите пагони. Те не разбираха как е възможно един военен да отказва производство. И веднага извикаха колективно „Изкаме обяснение от началник политотдела”. Те много добре виждаха, че нашите взаимоотношения не са добри с него. Портев мислеше, че ще се размине, но напрежението растеше. Накрая каза, че началник ПО ще дойде да изнесе някаква беседа. Това беше прецедент той да се яви пред тях. Иначе беше обидно за него. И ето среща се състоя. Никога не сам виждал дядото (тъй му казвахме) толкова благоразположен и усмихнат. Говори за някакво важно на ЦК. После каза- „Чувам, че имате някакъв въпрос към мен във връзка с производството на вашия помполит. Тъй като инициативата беше негова, искам пред мен да ви обясни.”- и се обърна към мен с блага подкупваща усмивка. Обясни,а той през цялото време се усмихваше благосклонно. После каза, че моите аргументи и на него са му допаднали. Като свърши веднага бързо излезе. Излезе и Портев. Останах сам със своите съвипусници. Сега вече нямаше мърдане, че като ме почнаха възмутени. Защо така съм ги унижил и т.н. Ето това беше вече много от тяхна страна. Един мой личен въпрос го направиха на цяла трагедия. Слушах, слушах и накрая вдигнах ядосан ръка да млъкнат. Реших да блафирам, за да ме оставят намира. Заговорих глупости, започнах бавно, но силно възбуден.

„Някога при въстанието на робите в Римската империя пред последната решаваща битка, водят на Спартак един генералски оседлан кон. Да го вземе и да ги поведе. Спартак хваща коня за юздите и с един удар на меч си го убива”.

Всички ме бяха сяпнали удивени. „Тоз пък на къде го избива”. Бяло той е мой земляк- най-много се въсмущаваше, защо Спартак не е възседнал коня. Бяло млъкеше озадачено. Ще ви кажа, той знаеше, че това е последната битка и робите не могат да устоят на Римските легиони. Ще бъдат избити до един. Искаше в тази последна битка да умре сред свои, като роб, а не като генерал. И веднага излязах. Повече никой не ме закачи. Бях произведен с две нашивки като другите.

Това разбира се е една дребна полудецка история. Но тя говореше твърде много. Самочувствието като колектив на моите съвипусници беше пораснало твърде много. С него те започнаха да „тиранизират” всичко наоколо. Това беше една напиреща вътрешна

колективна сила, която можеше да избие в много посоки. Ако тази вътрешна сила бъде мобилизирана в една благородна цел може да извърши чудеса.

По начало това не беше проблем само на моите съвипускници, нито на морското училище. Това беше проблем за цялото човечество. За него нобеловия лауреат за литература Томас Ман пише: „Ако искаш да си симпатичен на околните трябва да правиш това което правят те. Не го ли правиш, търсиш вината в себе си.”

Така навлязохме в последната година. Още в началото на учебните занятия ни съобщиха приятната вест. Ние ще бъдем първия Вапцаровски випуск. Момчетата много се зарадваха на това. Често ги чувах да коментират на групички. „Най-големият випуск а и първия Вапцаровски.

Един ден не издържах и подметнах. „- И каква заслуга имаме ние в това, че сме най-големия и първия Вапцаровски випуск”.

Репликата ми нямаше никакъв скрит смисъл, просто констатирах пред всички една истина. В този момент няха наум нищо конкретно. Това обаче ги засегна. Един ядно ме репликира. „А ти какво искаш, какво можем да направим за да имаме и ние заслуга. Горди сме, че ни се случи”.

Сега пък аз се засегнах не толкова от думите околното от начина по който се обърнах към мен. Ето сега в този момент на обида в съзнанието ми изплува една упорита мисъл. Да направим нещо и ние, за да отговорим заслужено на тази сполетяла ни голяма чест. А какво е това нещо? То трябва да е нещо значимо. Цяла седмица все това ми беше в ума. Какво? Тази напиреща вътрешна сила на колектива трябваше да се впрегне в това Нещо. Тогава ще мирясат и ще се мобилизират. Всяка седмица получавахме едно книже наречено „Наръчник на агитатора”. Запрелиствах новото книже разсеяно. То беше предназначени за войниците и много не ни вършеше работа. Нивото на отпечатките беше много ниско. Изведнъж погледът ми попадна на едно интересно заглавие - „Поделение отличник”. Какво значи това може ли цяло поделение да е отличник. И веднага се запитах какви за изискванията. Това ме заинтригува страшно много. Въпреки, че все още няха представа за какво може да ми послужи. Отидох в „учебно отделение” да попитам за изискванията. Дадох ми една диплянка с всички изисквания. От тук нататък нашият път беше кратък. За да се оплатим на голямата чест „първият Вапцаровски випуск”, ние да поемем едно колективно обещание - да изпълним нормите за „випуск отличник”.

Цяла една седмица обмислях подробностите преди да отида и споделя мислите си с Портев.

Помполита беше изключително емоционална личност а пък и аз възбудено и изведнъж му тръснах направо „Какво ще кажете ако приемем едно обещание да изпълним изискванията за „випуск отличник”. Впечатлението, което му направи тази новина беше зашеметяващо, но той и по начало си беше такъв. Зяпна ме изненадано, опита се да каже нещо, но не намери какво. Завартя се няколко пъти около себе си, цял артист и чак тогава проговори: „Ти ум имаш ли? Знаеш ли какво значи това.” После се хвана с две ръце за главата и отиде към прозореца. Явно мисълта много бавно проникваше в съзнанието му, смятайки плюсовете и минусите. Като гледах реакциите му и мен започна да ме човърка съмнението. След малко се обърна към мен с нещастен вид:

„- Представи си, че поемем това обещание и се провалим, та това са стотици курсанти, можеш ли да разчиташ на тях?” – горкият много се страхуваше за сътбата си. Дядото никак не го обичаше. След това изведнъж ядосан се обърна към мен с думите:

„- Я ме остави на мира искам да помисля малко. Споделил ли си с някого тази налудничева идея?” - успокоих го че не съм. „С никого нито една дума докато не ти кажа мнението си.” – и се разделихме.

След тези първи чужди реакции и у мен съмнението за успешен финал се събуди. На следващия ден Портев дойде рано. Беше с уморен блуждаещ поглед. Още като ем видя и каза „ела горе при мен”. Отидох със смесени чувства. Той стоеше до прозореца с гръб към мен. Без да се обърне заговори, гласът му беше страдалчески.

„- Ти си с налудничева идея. Вчера ми напъха таралеж в гашите.” – изведнъж се обърна ужасен. „Не един, а два.” – вдигайки двата си пръста. Имаше слабост към тези народни

изрази и много често си служеше с тях. „Цяла нощ не съм спал, и знаеш ли какво измислих? Аз съм пас, началството е тук, ще му доложам, че имаш нещо да им казваш. Разправяй се с тях, мен вобщо да не ме месиш.” – и така Портев дезертира. Този тип хора, несигурни в себе си, неуверени в действията си, никога не рискуват, а можеш ли в живота да успееш, ако не поемеш риск. Не, не можеш.

Лошо беше, че началството ме прие веднага и аз не бях подготвил, подредил експозето специално за него и сгреших. Просто разбърках реда на работите, които трябваше да му кажа. Започнах не с това, което трябваше, началството се ядоса и ме изгони, но после се оправихме. Аз не бях вече онзи новобранец, който можеше да надприказва. Как започнах.

Най-напред казах за моята идея да поемем едно обещание за випуск отличник в отговор на тази голяма чест „Вапцаровски випуск”. И веднага започнах да описвам как здавахме годишните изпити до сега- пълен хаус. Никаква организация. Корсанти оставени сами на себе си. Никой не им дава консултации и т.н. Той беше седнал на стола в една от марковите си пози, с които демонстрираше чувството си към говорещия. Тази беше най-унизителната. Обръща стола към теб, сяда и крастосва ръце на гърдите си. Това значеше: „Говори, аз съм търпелив да послушам глупостите ти.” Като почнах да критикувам организацията на изпитите това го засегна. И той ме прекъсна ядно: „Вие какво искате да ви стоим диван чипраз и да ви прислужваме да си здавате изпитите ли? Какво сте правили през учебната година. Ваш дълг е да си здадете изпитите.”

Аз също повиших тон.

– „Здаването на изпитите не е само наш дълг. И вие не по малко от нас трябва да сте заинтересувани от това.” – сякаш да продължи още но той скочи и понече да каже нещо и се отказа. Отиде до прозореца и се загледа навън. Това беше втората маркова поза.

– „Ядосан съм, трябва да се упокоя. След определеното за целта време той се обърна. Имаше съвсем друг, деловит вид. Заговори тихо, спокошно.

– „Идеята, която ми каза е ваше лично дело. Предполагам, че условията за това, са ви извесни. Ако при мен, началник ПО дойде едно оформено и прието от целия випуск подобно решение ще го обсъдим” – и ме погледна, с израз, че разговора е свършил. Нито да, нито не и все пак клони към да. Този човек нямаше вяра в нас.

Два дни нищо не предприех. Работите не тръгнаха, както исках аз. По нататък плана ми беше да спечеля за идеята на отличниците. Те най-лесно могат да изпълнят такова обещание. И тук се излъгах. Отличника през време на изпитите съвсем основателно мисли за своите изпити, а не за чуждите. Отидох до първия отличник и му казах.

– „Какво ще кажеш ако поемем едно обещание за Випуск отличник” – отговорът беше спонтане и неочакван за мен.

– „Я остави тези работи” – махна отекчено с ръка и бързо се отдалечи.

Вторият беше по-сговорчив. По начало беше олегнало, отговорно момче. За каквото и да е преди да отговори ще помисли. Каза:

„- Идеята не е лоша” – помисли оцемалко. „Но не виждам какво искаш от мен, мога да обещавам аз да си взема с отличен изпитите. Няма как да се явя и за някой слабак.” Повече не се поинтересува от нищо. Няма ентусиазъм, няма дори и интерес.

Третия беше отличен курсант, но малко го интересуваха общите дела. Вдигна разсеяно рамене и отсече: „ Глупости!”

Четвъртият сложи капак на всички, като възкликна: „Защо ти е това нещо?”. Пълен провал на идеята до тук. Излизаше, че това нещо ми трябва на мен а не на тях. Никой не я прие сериозно. Никой дори не се интересува, какви са изискванията. Понеже познавах много добре момчетата разбирах, че грешката е в мен, но не разбирах къде точно грешах. Мина цяла седмица в размисли къде греша. Имах доста опит от работа с хората. Припомних си някои случки и се досетих. Грешките бях две, а не една. Първо и най-важно беше, че аз изпуснах аргументите. Защо и заложих само на „как”. Защо ние трябва да поемем това обещание, това за тях беше най-важното. Втората грешка също не беше маловажна, но и тя е много деликатна. Никой не се навива да изпълнява чужди инициативи. Виж, ако съумееш да му ги пробуташ като негови, това вече е друго.

Няколко дни, детайлно обмислях следващите си ходове. Отказах се от отличниците и успех. Всичко тръгна изненадващо и спонтанно. Във всяко класно отделение беше назначен

по един курсант за агитатор. Тя бяха общо 6 души. Към тях прибавях и консулските секретари по класни отделения, общо 12 души. Всеки месец задължително ги събирах на инструктаж. Разглеждахме „Наръчник на агитатора” и поставяхме различни задачи. Започнах с тях рутинната сбирка. След като свършихме работата те се приготвиха да си отиват. Аз изведнъж уж се досетих за нещо и ги върнах.

„- Момчета щях да забравя. Вие вече знаете че ние ще бъдем първия вапцаровски випуск, всички разбираме, че това е голяма чест. Дайте да помислим дали с нещо не можем да отговорим на тази чест.”

Те сериозно се замислиха. Започнахме небрежно да умуваме как и с какви изяви. Никакви излишни нарушения. Рецитали, посещения на музеи, екскурзии и тържества, състезания и какво ли още не. Накрая аз отворих „наръчник на агитатора”. Виждате едно цяло поделение е обявено за отличник. Заговорихме на тази тема. Класно отделение, група и т.н. Стигнахме и до випуск, спонтанно се спогледахме. Виждате, дали не

може „випуск отличник”? Какви са условията? Извадих и диплома с условията. Всички се увериха, че можем да ги изпълним. Стана като игра в детската градина. Момчетата бяха хитри, досетиха се. „Какво ни будалкаш я кажи говорил ли си с началник ПО? Говорил съм-имаме добро.”

От всяко класно отделение имахме по двама души. Решихме много внимателно да пуснем идеята, така че както стана и при нас, най-напред мотивите после внимателно отговора. Така идеята да излезе от всички. И успяхме. Още на следващия ден на групи започнаха да идват при мен да питат за условията. Интузиазмът беше всеобщ. Нямаше нито един който да се колебае. Идеята беше обща, на нас- „48-ми Вапцаровски випуск”.

Веднага насочих събрание по класни отделения. Вниманието ми беше заето- вече не да агитирам за идеята, към трудностите които ни предстоят. След като мина обсъждането и гласуването по класни отделения моята работа свърши. Прецених че е редно да оставя всичко в ръцете на консомонската организация. Момчетата бяха доста подозрителни аз все пак бях служебно лице. Всичко трябваше вече да се върши от чиновете на колектива, на консомонската организация. Приемането на декларацията –обещание стана някъде към месец откомври. След това всичко се разви по план. Колектива много се промени. Имаше голям мобилизиращ фактор. Самодисциплината беше на висота. 48-ми Вапцаровски випуск наду платната към голямата цел.

Отношението на командването на училището и на ПО към нас, рязко се промени. Всички се отнасяха към нас с уважение.

Ето, че моя разказ е към своя край. Той беше посветен на моя 48-ми Вапцаровски випуск. За това избягвах да посочвам имена. Ако посочиш един и да споменеш 101 пак ще е недостатъчно. Сам Вапцаров казва: „Какво значи тук някаква си личност”. Пак ще бъдеш несправедлив.

Защото 48-ми Вапцаровски випуск това са стотиците момчета, които восторжено и с устрем маршируваха по жълтите павета на София и събираха овациите на софиянците. Това са

стотиците момчета, които крастосфаха с учебните кораби „Асен” и „Вапцаров” Черно Море, без да обръщат внимание на неудобствата, които ги съпътстваха.

И ето сега след тежките държавни изпити ние сме пак на любимия си лагер на Джанавара, но сега цялата природа ни посреща сякаш презнично. Гората беше по-девствена по-зелена. Птичките пееха, като че ли за нас. Слънцето по-ярко грееше. Десеторките ни чакаха на гребната база. Езерото беше чисто като сълза. Пак започнахме веселите състезания. И пак както винаги ни побеждаваха механиците. Тия „дяволи” сякаш превеяха магия на своята десеторка. По сигнал тръгнахме едновременно десет лодки. Първите 50 метра се движеха сякаш по конец. После тая на механиците сантиметър по сантиметър се откъсваше напред. Напрягаме мишци, но напразно. Лодководачът им поглеждаше важно към нас сякаш това е съвсем нормално за него. Но помошникът му беше по-емоционален. Скача на кърмата и хвърля към нас буксирно въже, за да ни помогне. Какво да се прави, навсякаде не можеш да си първи. Изведнъж лодките спират и ние замираме в захлас. От запад към Белослав, бялото пътническо корабче се беше вдигнало над леката маглица и пръщеше направо през гората зад него. Мираж. Тия дни всичко наоколо беше решено да ни изненадва с нещо.

Ние бяхме много възбудени, може би затова ни се струваше така. Днес следобяд чакахме да пристигне майката на Вапцаров – баба Елена. Всичко беше тържествено приготвено за нейното посрещане. Спомням си когато началник ПО ме прие за първи път по този въпрос. Междодругото му казах, че ще поканим майката на Вапцаров да ни даде името на Вапцаров. Той саркастично се усмихна и каза недоверчиво „Я стане, я не, дотогава много вода има да изтече. Младежта умее не само да мечтае, но да осъществява мечтите си”. Ето, че стана. В тези въсторжени дни, няма начин човек да не си спомни за една вълшебна думичка наречена „щастие”. Колко книги са изписани за нея, колко мнения са изказвани. Колко пожелания са давани. И никой не е дал пълно обяснение що е щастие. Него нито можеш да го пипнеш, нито да го премериш с основните мерни единици. Щастието е състояние на духа, на душата на човека и за всеки човек то си има свои измерения. Затова то е толкова сложно за определение. Не случайно Зигмунд Фройд пише: „Човешката душа е толкова дълбока, че той сам не знае докаде може да стигне и в доброто и злото.” Гледам тези възбудени, забързани, усмихнати момчета и си мисля щастливи ли са те сега напълно и си отговарям „не”. Пълно щастие няма. Винаги в дъното на душата ти има нещо, което те човърка.

С баба Елена Вапцарова 1953г.

В онези незабравими последни дни прекарани на Джанавара, в мен най-отчетливо са се запечатали два образа. Единият беше на началника на ПО. Той беше неземно щастлив, ръкуваше се възторжено с всички, кимаше наляво и надясно покровителствено. Чувстваше се основен герой. Беше извел на тези висоти най-големия випуск на морското училище и беше доволен. Имаше вид на генерал, спечелил най-важната битка през живота си и основателно. Никой не можеше да му я оспори.

Вторият образ, който никога няма да го забравя, майката на вапцаров баб Елена. Тя даде името на сина си на моя 48-ми випуск. За мен тази скромна жена беше жива икона. Предложихме ѝ да я повозим на нашите лодки – десеторките и тя прие. Настанихме я на кърмата на лодката на едно килимче и мощно натиснахме греблата. Гледах образа ѝ като хипнотизиран. На лицето ѝ беше изписан един доволен израз като на истинска икона. За миг спря погледа си на гребца до мен на 3-то гребло. Той беше яко, хубаво русо момче. Някаква спазма премина по лицето ѝ, като че ли препозна в него своя син. И той така мощно е натиснал същите тези гребла. Майчиното сърце за какво друго може да си спомни.

Започнах своя разказ с разкошната лятна градина на ресторант „Димят“ и образа на капитан Купов. Завършвам го с незабравимия образ на баба Елена, колко различни са те по между си. Но и двамата оставиха в тези тържествени дни частица от своята душа в нас Вапцаровци.

Гледам моите съвипусници и искрено се удивлявам. Какво бяха когато почнахме в морското училище и какви са сега. Каква огромна разлика. Как можа тази морска школа да извая от нас това чудо. За три години, просто невероятно.

Среща на випуска 10 години след завършването

Послеслов

В учебния процес на всяко висше учебно заведение участват две взаимно свързани звена. Преподаватели и студенти (курсанти) тях в никакъв случай не можеш да ги разделиш. Разделени те не могат да съществуват. Няма просто смисъл. Завършилите висшето учебно заведение са огледалото на преподавателите. Те дават смисъл на тяхната работа, на техните усилия.

Гордея се като гледам алеята на славата в ВВМУ. Тук са всички от моите любими преподаватели. Но тъй като много добре ги познавам ми се струва, че те не са щастливи, тъй самотни без нас. Техните любимци и възпитаници. Те не виждат плодовете на своя труд. Ние им липсваме в тази алея. Многократно съм мислил как да я усвежим и запълним празнотата с нашето присъствие на възпитаници на морското училище. Нека да помислим по този въпрос всички. Аз предлагам следното:

На един плакет (електронно табло) на най-видно място на алеята да се изобрази дадената от мен диаграма. Или нещо подобно, с всички випуски и броя на завършилите курсанти. Всяка година тържествено на нея да бъде нанасен следващия като ритуал. Като светиня, преподаватели и възпитаници.

Калинича

Капитан I ранг к.г.н. Георги КАЛИНОВ

О.з. капитан I ранг к.г.н. Георги КАЛИНОВ със своя внук – току що произведеният лейтенант Георги КАЛИНОВ, 14 август 2011г.